

Mikulová, Helena

**Anglický slavista John Bowring ve sbírkách Literárního archívu
Památníku národního písemnictví : (zapomenuté výročí)**

Opera Slavica. 1997, vol. 7, iss. 1, pp. 42-44

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116786>

Access Date: 13. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

* ZPRÁVY - KRONIKA *

Anglický slavista John Bowring ve sbírkách Literárního archívu Památ- níku národního písemnictví (zapomenuté výročí).

V literárních encyklopediích se zřídka vyskytuje jméno Johna Bowringa (1798-1872). Jeho zásluha o literaturu spočívá spíše ve vydavatelské činnosti, a třebaže pracoval v britských diplomatických službách, zanechal trvalou stopu na poli slavistickém. John Bowring je charakterizován Britskou encyklopedií jako politický ekonom a spisovatel miscelaneí (srv. *Encyclopaedia Britannica* XIV. ed., vol. 3, London-New York 1929). Jeho záliba ve studiu opomíjených jazyků jej dovedla ke slavistice a hungaristice. V tomto oboru postupně vydal *Specimens of the Russian Poets* ve dvou svazcích 1821 - 1822, dále antologii *Servian popular poetry* r. 1827 a konečně *Cheskian Anthology being a History of the Poetical Literature of Bohemia with translated specimens* v Londýně 1832. Témuž období náleží výbor z dalších středoevropských literatur, *Specimens of the Polish Poets* z r. 1827 a *Poetry of the Magyars* z r. 1830.

V Bowringově literární pozůstalosti se vyskytují díla pedagogická a cestopisná, zejména o Filipínách a Siamu, v popředí je však zájem o národní poezii v duchu romantismu. Ovlivněn zjevně W. Irvingem, rovněž písčím diplomatem a sběratelem amerického původu, soustředil Bowring svou pozornost na etnika bojující o základní existenci, i když se shodně s Irvingem zabýval také romancemi a poezií Španělska a Nizozemí. V slavistice kráčel cestou J. W. Goetha a J. G. Herdera, kteří v lidové poezii nespovobodných národů hledali prazáklad tvorby a kteří objevovali Slovaný v kontextu moderního světa a jeho nově se tvořícího hodnotového systému. Pro české čtenáře bude dnes překvapením existující anglická antologie naší lyriky, kterou Bowring vydal s názvem *Výbor z básnictví českého. Cheskian Anthology: being a History of the Poetical Literature of Bohemia with translated specimens by John Bowring* v r. 1832 v Londýně v nakladatelství Rowlanda Huntera. Ve své době byla nesporným přínosem sama úvodní studie *Poetical Literature of Bohemia*, která vychází z citovaných názorů J. Dobrovského s odkazy na F. L. Čelakovského a V. Hanku a která vřazuje mezi nejstarší české literární památky Rukopis Královédvorský a Rukopis Zelenohorský. Antologii, začínající rukopisnými ohlasy (které samy o sobě jsou ve skutečnosti svědectvím návaznosti na romantickou

tvorbu britskou), Bowring pojal jako průřez českou poezií od nejstarších pokusů až po současnost, přičemž výbor obohatil vlastním překladem husitské písně *Kdož jsú Boží bojovníci* (*Ye champions! who maintain Gods everlasting law*). Z obrozenských básníků podal ukázky tvorby K. S. Šnajdra, A. J. Puchmajera, J. Jungmanna, M. Z. Poláka, J. Kollára, P. J. Šafařka, F. Turinského ad.

Původní vydání *Bowringovy Cheskian Anthology* z r.1832 je součástí knižního fondu Památníku národního písemnictví pod signaturou L XIX F 48. Bowringova vydavatelská činnost předpokládala konexe s českým a slovenským prostředím. Robert Beer vydal *Korespondenci Johna Bowringa* do Čech nákladem Královské české společnosti nauk v Praze 1904 jako separát. Mezi korespondenty, pokud jde o dochované exempláře, přední místo zaujímá F. L. Čelakovský, V. Hanka, K. E. Ebert. Časově spadá tato korespondence do let před vydáním české antologie. Brněnský anglista F. Chudoba vydal pak *Listy psané Johnu Bowringovi* ve věcech české a slovenské literatury nákladem Královské české společnosti nauk v Praze roku 1912. Figurují zde P. J. Šafařík, J. Dobrovský, J. Kollár, F. L. Čelakovský, B. Kopitar, V. S. Karadžič, K. Brodziński, F. Adelung, A. Šiškov, T. von Jakob ad. Informátoři nejvíce působili na vkus Bowringův, pokud jde o výběr, takže například nejvíce anglickou poezií ovlivněný romantik K. H. Mácha paradoxně není v české antologii zachycen.

Ve sbírkách Památníku národního písemnictví v Praze je zastoupen John Bowring jednodokonalou pozůstalostí zařazenou pod přírůstkovým číslem 69/69. Jedná se o nákup antikváře A. Varadiho z Londýna, uskutečněný roku 1969. Pozůstalost je zpracována, avšak inventář nebyl publikován. Lze v ní nalézt 5 dopisů F. L. Čelakovského J. Bowringovi, vesměs publikovaných F. Chudobou, psaných německy, 1 dopis P. J. Šafařka témuž adresátu, 1 dopis J. Kollára v němčině a nepublikovaný, týkající se zamýšlených překladů maďarské lidové i umělé poezie - dopis je datován v Pešti dne 10.12.1827. Z jihoslovanských korespondentů jsou zastoupeni B. Kopitar 5 listy z Vídně ve francouzštině a V. S. Karadžič 2 listy v ruštině (Kopitarovy a Karadžičovy listy adresované J. B. publikoval F. Chudoba). Zlomek dochované korespondence českých a jihoslovanských obrozenců ve sbírkách LA PNP, které je adresátem vzdělaný, čínorodý a vlivný anglický diplomat viktoriánského období, vydává svědectví o četných kontaktech novodobých slovanských literatur s anglosaským světem. Spadají do let prvních moderních překladů z anglického jazyka. Připomeňme alespoň ty, které nejvýrazněji ovlivnily původní českou tvorbu: Ossianovy zpěvy Jamese Macphersona, přeložené J. Holmanem a vydané

v Praze 1827 (pokusy o překlad učinil také F. Palacký a F. L. Čelakovský), překlad Panny jezerní od W. Scotta od F. L. Čelakovského vydaný v Praze roku 1828, dále soustavné vydávání spisů Washingtona Irvinga v překladech J. Malého, F. Douchy a F. L. Riegra. Dvojnásobné výročí zapomenutého anglického slavisty Johna Bowringa v roce 1997 se může stát aktuálním připomenutím počátků moderní slavistiky v neslovanských zemích.

Helena Mikulová

Profesorka Danuše Kšicová jubiluje

V dubnu letošního roku se dožívá šedesáti pěti let profesorka Ústavu slavistiky Filozofické fakulty naší univerzity profesorka PhDr. Danuše Kšicová, DrSc.

Její vědecká kariéra započala hned po skončení studia českého a ruského jazyka v roce 1956 a od té doby neopustila filozofickou fakultu. Její zájmy se již od doby studijní zaměřovaly na ruskou literaturu. Vzhledem k tomu, že jejím učitelem byl i např. Frank Wollman, není divu, že jeho směřování k širšímu pojetí studia slovanských literatur se odrazilo v metodologickém základu, který se stal při studiu ruské literatury východiskem i pro D. Kšicovou.

Její práce vedla k postupnému získání titulu PhDr., později, v roce 1970 obhájila kandidátskou disertační práci, habilitovala se a v roce 1991 předložila doktorskou disertační práci. Jmenování profesorkou se pak stalo završením její dlouholeté plodné odborné i pedagogické práce zaměřené již od počátků na vrcholná období ruské klasické literatury v 19. století a na přelomu 19. a 20. století. Základní odborný zájem jubilantky se soustředil na problematiku romantismu v ruské literatuře první poloviny 19. století, později se k ní připojila i další vlna oživení romantických tendencí v ruské literatuře přelomu 19. a 20. století, tzv. neoromantismus. Problematiku tohoto období a její odraz v žánru poémy zpracovala ve své monografii *Poéma za romantismu a neoromantismu*, která byla zveřejněna v roce 1983. Genologické problematice byla věnována celá řada odborných statí autorky zveřejňovaných v českých i zahraničních odborných časopisech, ve sbornících z konferencí i symposií. Přínos prof.